

Kitekint? - Gondolatcsapdák

2009 június 15. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

A gondolkodás képessége emel ki bennünket él? környezetünkb?l, ezért meglep?, ha valaki azt állítja, hogy alig gondolkodunk. Szerz?nk - aki a brit üzleti élet egyik vezet? tanácsadója - azt állítja, hogy a mai ember csapdában van. Miért?

Egy ország, párt, politikus, vállalkozó vagy bárki közülünk tettei révén lesz eredményes vagy sikertelen. Tetteinket gondolataink irányítják: beállítódásaink és értékeink, tehát az életr?l alkotott elgondolásaink határozzák meg, hogyan viselkedünk. Gondolatainkat természetesen befolyásolják a minket ért új hatások, élmények, információk.

Eddig rendben is lennénk: ha új kihívásokkal szembesülünk, akkor agyunk elemzi az új információkat, gondolkodik, majd okosan dönt. Csakhogy ez nem így történik: agyunk legtöbbször be sem fogadja az új információt, nem is látjuk meg, amit meg kellene látnunk, és nem is halljuk meg az újat. Agyunkban ugyanis a múltban szerzett élmények és tapasztalatok alapján gondolatminták alakultak ki: azt látjuk és halljuk, ami már ismer?s, ami hasonlít ezekhez a mintákhoz. Általában nem is gondolkodunk, hanem felismerjük a külvilágban jelentkez? új, de nekünk már ismer?s jeleket. Ez a kész gondolkodási minta mozgósítja a már szintén kész magatartási mintát: automatikusan "gondolkodunk" és cselekszünk. Azért m?ködik agyunk ilyen kész "alakzatokkal", mintákkal, mert így használja fel a legkevesebb energiát! A gondolkodáshoz ugyanis óriási energiára van szükség, és ha minden új információt fel kellene ismerni, elemezni kellene, ennek alapján egy új magatartási javaslatot kellene kialakítani, akkor agyunk nagy bajban lenne: nem bírná energiával. Ezért az él?világ eddigi összes tapasztalata, az emberiség összes felhalmozott és átörökített tudása és az egyes ember összes addigi ismerete alapján kialakított gondolkodási mintákkal dolgozunk: automatikusan "gondolkodunk". Így gyorsabb és takarékosabb. Ami nem illik bele a már kész gondolkodási mintákba, azt agyunk észre sem veszi, arra nincs kész magatartási minta, így a valóban új információk dönt? részére nem reagálunk tettekkel. Kivéve akkor, ha agyunk az új információt fenyegetésként ismeri fel: ekkor sem gondolkodunk, hanem érzelmek alapján cselekszünk. Az ember fizikailag gyengébb volt környezeténél, és azért maradhatott fenn, mert kialakultak az érzelmei: a félelem, a düh, a harag, a szeretet és a többi érzelem segített minket a túlélésben. Most is, ha fenyegetést észlelünk, akkor az újabb gondolkodási központtól agyunk ?si "érzelemközpontja" veszi át az irányítást.

Agyunk m?ködésének ezek a takarékos, illetve az életben maradáshoz nélkülözhetetlen módszerei azonban sokszor csapdává válnak. Id?sebb emberekt?l gyakran halljuk, hogy életükben ezt vagy azt jobban meg kellett volna gondolni, miel?tt igent vagy nemet mondtak, illetve ezt vagy azt tették. Mindenki találhat saját életében olyan helyzetet, amikor érzelmei alapján cselekedett és utólag már bánja (a fordítottjára is akad példa). A másik csapdára azonban alig szoktunk rájönni: még kés?bb sem ismerjük fel, hogy kihagytunk egy lehet?séget, vagy a rosszabb változatot választottuk csak azért, mert agyunk átsiklott egy nem ismer?s információn, javaslaton. A bennünk él? gondolkodási minták és az azok által mozgósított magatartási minták rácsok és sz?r?k: átengedik az ismer?set, de elutasítják az ismeretlent, ha azt nem látják fenyeget?nek. Ez rendben is van addig, amíg a világ sok ismer?s helyzetet és információt mutat, de gond lehet akkor, ha egyre több az újdonság. Agyunk leegyszer?sít? m?ködése ugyan takarékos, de félrevihet, ha az automatikus "gondolkodás" helyett már a valódi, innovatív gondolkodásra volna szükség.

Most pedig ilyen világban élünk. Mi, magyarok a globalizációt vagy az európai integrációt inkább fenyegetésként éljük meg, mert magyar agyunk eddigi történelmünk tapasztalatai alapján az újat inkább fenyegetésként ismeri fel. Erre minden oka megvan. Mégis ekkor az értelem helyét az érzelmek vehetik át, ami félrevihet. Már nem a szavannán támad ránk az oroszlán, amikor törtmásodpercek alatt kell dönteni, és a félelem érzése ad utasítást a menekülésre, hanem van id?nk a modern világ összes újdonságát alaposan végiggondolni. Lehet, hogy oroszlán, de lehet, hogy éppen a mi ebédünk lép elénk: ilyenkor nem menekülni kell, hanem közelebb menni és okosan becserkészni!

A politikában is hasonló a helyzet. Egy kormányzati munkával megnyert, de hibás politikai stratégia következtében elveszített választás után csapdahelyzetek alakulhatnak ki. Az ellenzéket a korábban beépült gondolkodási és cselekvési minták tarthatják fogva. Szerz?nk szerint ebb?l ki lehet lépni. Érdemes szakítani azzal a gondolkodási mintával, ami mindig csak egy irányból közelít: több irányból kell közelíteni. Ehhez nem válaszolni kell, hanem kérdezni, sokat kérdezni. A vezet?knek elemezni kell, elhamarkodottan nem szabad ítélkezniük. Ehelyett sokfajta ember sokféle véleményét meghallgatva és az új gondolatokra nyitottan minden lehet?séget érdemes számításba venniük. Most nem a bezárkózás segít, hanem a nyitottság. Nem a pesszimizmus, hanem az optimizmus. Nem a görcs és a düh, hanem a könnyedség és a humor. Nézzünk új szemmel a világra, mert nem biztos, hogy jól látjuk. Keressük azok társaságát, akik bizakodnak ahelyett, hogy keseregnének, és nem szenvedélyeik foglyai, hanem gondolkodnak - valóban gondolkodnak.

(Stephen Reid: How to Think, Building Your Mental Muscle, Pearson Education Limited, Great Britain, 2002, Website: www.business-minds.com)

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló